

Käesolev brošüür on mõeldud A8 riikide inimeste jaoks, kes tulevad tööle Suurbritanniasse.

Tunne Oma Õigusi

www.worksmart.org.uk

Töötamine Suurbritannias: Teie õigused

Tere tulemast Suurbritanniasse

Käesoleva brošüüri on koostanud Ametühingute Kongress (*Trades Union Congress - TUC*) ja see on mõeldud A8 maade kodanikele, mille hulka kuuluvad Tšehhi Vabariik, Eesti, Ungari, Läti, Leedu, Slovakkia, Sloveenia, ja Poola. *TUC* on organisatsioon, mis esindab Briti ametühinguid. *TUC* on ainus ametühingute liit Suurbritannias ja sellese kuulub üle 50 ametühingu, millel on kokku üle 6.5 miljoni liikme.

TUC on sõltumatu nii töandjatest, valitsusest kui ka kõigist poliitilistest parteidest.

Iga riigi juriidiline süsteem on alati keeruline. Me ei saa lahti seletada Suurbritannia tööseaduse igat detaili vaid ühes brošüüris. Te peaks sellesse brošüüri suhtuma kui teenäitajasse, mis tegeleb kõige peamisega. Kui Teil on tunne, et Teile tehakse ülekohut, kui teie töandja või agentuur rikub seadust, peaksite Te kindlasti otsima edasist abi. Meie anname siin brošüüris mõned nõuanded, kustkohast vajadusel edasist abi otsida.

Töö alustamine Suurbritannias

Niipea kui alustate tööd tuleb Teil registreeruda ametivõimude juures.

Siseministeerium (Home Office) on selleks valitsusasutuseks, mis registreerib A8 liikmesriikidest tulevaid töötajaid. Registreeruge veebileheküljel:

www.ukba.homeoffice.gov.uk/workingintheuk/eea/wrs/

Rahvuslik kindlustus ja maksud

Selleks, et töötada Suurbritannias vajate Te samuti rahvuslikku kindlustusnumbrit (*National Insurance number*). Selle saamiseks on vaja kinni panna aeg 'isiku tuvastamise' intervjuuks Teile lähimas tööbüroos. Tööbüroo (Job Centre) on valitsusasutus, mida leidub igas suuremas linnas või linnaosas. Kaasa on vaja võtta isikut tõendav dokument (nagu näitaks pass), samuti ka dokument selle kohta, et Te töötate.

Mõned tööandjad võivad pakkuda Teile tööd ilma maksmata rahvuslikku kindlustust või makse (ehk siis 'sularaha mustalt käe peale'). See aga on seadusevastane. Kui seda seadust rikutakse, on üsna tõenäoline, et rikutakse ka teisi tööhõiveseadusi, eriti neid, mis kaitsevad töövõtjaid. Teil saab olema väga raske toetuda ning kasutada oma juriidilisi õigusi juhul, kui Te ei tööta seaduslikult. Sellist tüüpi tööd peaks Te vältima.

Igal Suurbritannias töötaval inimesel on rahvuslik kindlustusnumber (*National Insurance number*). Seda kasutatakse sotsiaalkindlustuste maksete arvepidamiseks. Kui Te teenite rohkem kui £80 nädalas, siis peate nii Teie kui ka tööandja maksma nn. rahvusliku kindlustuse osamakseid. Need on teatud liiki maksud, mille eest töövõtja saab kasu erinevat liiki sotsiaalkindlustushüvede näol. Sotsiaalkindlustuse maksete maksmine Suurbritannias võib olla samuti abiks sotsiaalkindlustushüvede saamise organiseerimisel ka teie koduriigis.

Teil tuleb samuti tasuda (üksikisiku) tulumaksu. Teie poolt maksekohustuslik summa sõltub reast erinevatest faktoritest. Igal Suurbritannias töötaval inimesel on oma maksukood (*tax code*), millega tööandja arvestab, kui palju makse peavad nad Teie nimel maksma. Kui Te alles alustate töötamist Suurbritannias, alustate Te tõenäoliselt n.ö. erakorralise maksu ('*emergency tax*') maksmisega, kuni Teile

ESTONIAN

antakse oma maksukood. Esiialgu võidakse Teile kuni õige numbri väljastamiseni anda ka ajutine rahvuslik kindlustusnumber.

Pidage silmas, et Teile tööandjal pole vajadust hoida enda käes Teile passi ega isikut tõendavaid dokumente ning tal pole õigust neid Teile mitte tagastada. Nad võivad neist vaid raamatupidamise jaoks koopiaid teha.

Tööline või töövõtja?

Enamusel inimestest, kes töötavad Suurbritannias, on teatud õigused, nagu nt. miinimumpalk ning palgaline puhkus.

On olemas ka eriõigused, mis kehtivad nende inimeste puhul, kes kasutavad töötamiseks tööbürood või nn. *gangmaster*eid – lugege allpool.

Paljudel töötajatel on paremad õigused, kuna neil on *töövõtja* ametlik staatus. Me seletame selle lahti allpool.

Kõikidest neist tööõigustest kinnipidamist ning nende rakendamist saab nõuda lähtuvalt seadustest. Seda saab teha töövaidlusohu kaudu (*Employment Tribunal*), mis on spetsiaalne töötamisega seotud probleemidega tegelev kohus – või ametühingu abil, kui Te olete selle liige. Ka sellest räägime me käesolevas brošüüris hiljem.

Enamus Suurbritannias töötavatest inimestest on töövõtjad ning seega on neil ka paremad õigused. Kuid enamus töökohti, mida täidavad inimesed, kes tulevad siia riiki tööle lühiperioodideks – need on peaaegu kõik tööd, mida vahendavad tööbürood – ei saa lugeda tööks töövõtjana.

Kui Te vastate kõikidele küsimustele 'töövõtja' tulbas jah'iga, olete Te tõenäoliselt töövõtja. Kui Te vastate enamustele küsimustele 'tööline' tulbas jah'iga, olete Te tõenäoliselt tööline.

töövõtja

· Kas Teile tööandja nõuab Teilt töötamist teatud töötundidel ning maksab Teile nende töötundide eest sõltumata sellest, kas tööd on või mitte?

ESTONIAN

- Kas Teie tööandja kontrollib, mida Te teete ning määrab kindlaks, kuidas ja millal Te seda teete?
- Kas Te peate tööd tegema isiklikult (st. Te ei saa rakendada kedagi tööle tegemaks midagi Teie eest)?
- Kas Teie tööandja varustab Teid vajalike töö- ning muude vahenditega töö tegemiseks?
- Kas Teie eest makstakse makse ning rahvuslikku kindlustust (kuigi paljudel töölistel arvutatakse maksud ning rahvuslik kindlustus maha nende sissetulekust, nii et see üksinda ei tõesta, et Te olete töövõtja)?
- Kas Teil on oma tööandjaga kirjalik kokkulepe, mis sisaldab klauslit 'tööleping' ('contract of employment') ?

tööline

- Kas Teie tööandja pakub Teile tööd ja maksab selle eest vaid siis, kui neil seda vaja on?
- Kas Te saate ise otsustada, kunas Te töötate ning isegi keelduda tööst, kui seda pakutakse?
- Kas Te võite soovi korral enda eest tööle lähetada kellegi teise?
- Kas Te peate töötegemiseks kasutama oma enda tööriistu ja -vahendeid?
- Kas Teid on jäetud maksma oma makse ning rahvuslikku kindlustust ise?
- Kas Teil on oma tööandjaga kirjalik kokkulepe, mis sisaldab klauslit 'teenuste leping' ('contract for services) ?

Iga väikseimagi kahtluse korral tuleks küsida nõu. Ametühingud ning nõustamisbürood mõistavad juriidilisi probleeme, kuid mõnedel juhtudel on vaja töövaidluskohtu sekkumist.

Teie õigused töölisena

Enamusel inimestel, kes töötavad, k.a. kõikidel agentuuritöötajatel, on esimesest tööpäevast peale järgnevad õigused:

- rahvuslik miinimumpalk;
- tööaja õigused (k.a. vaheajad, puhkus ja puhkusetasu ning töönädala piirmäärad);
- tervise ning ohutuse kaitse;
- õigus ühineda ametühinguga; ning
- kaitse ebaõiglase diskrimineerimise eest.

Rahvuslik miinimumpalk

See on miinimum, mida Teile võib maksta iga Teie tehtud töötunni eest:

- kui Te olete 22 aastat vana või vanem, peaksite Te saama vähemalt £5.73 tunnis.
- kui Te olete 18-21 aastat vana, peaksite Te saama vähemalt £4.77 tunnis.
- kui Te olete 16 või 17 aastat vana, peaksite Te saama vähemalt £3.53 tunnis.

Jootraha, mis on antud otse Teile, ei lähe arvesse, kuid kõik, mis on makstud läbi palgapaketi, lähevad arvesse.

Kuid on kaks komplikatsiooni:

Mahaarvamised: Mahaarvamised Teie sissetulekust tööandja poolt antavate kaupade ja osutatud teenust eest, nagu söök ja transport, ei tohi viia teie palka alla miinimumpalga. Sellest reeglist on üks erand. Kui Teile võimaldatakse majutus, võib maksimaalselt maha arvestada kuni £31.22 nädalas või £4.46 iga päeva eest, kui võimaldatakse vähem kui terve nädala majutus. See ei tähenda, et Teilt ei või maha arvestada rohkem, kuid ainult selle summa tohib Teie palgast maha arvestada enne selle välja selgitamist, kas Te saate miinimumpalka.

Kui Teil ei ole kindlaid töötunde: Mõnele inimestele makstakse tehtud töökoguse eest, mitte töö käidud aja eest. Teil on küll teatud miinimumpalga kaitse, kuid süsteemi selle välja arvutamiseks on teistsugune.

ESTONIAN

Kui Te arvate, et Teile ei ole makstud lähtuvalt miinimumpalgast, siis võite Te pöörduda oma kaebusega otse miinimumpalga abinumbri poole: *NMW Helpline* 0845 6000 678 (Inglismaa, Šotimaa või Wales) või 0845 6500 207 (Põhja-Iirimaa). Te võite lisaabi otsida ka ametühingust, kui Te olete selle liige, või nõustamisbüroost.

Tööaja õigused

Need kehtivad töövaheaegade, puhkuste, puhkusetasu, öötöö ning selle kohta, kui palju tunde Te nädalas töötada tohite. Vastavate õiguste kohta on saadaval brošüürid Ametühingute Kongressi *TUC* infonumbrilt (*TUC Know Your Rights line*) **0870 600 4 882**.

Puhkepausid

Teil on õigus 20-minutilisele puhkepausile, kui Teie tööpäev ei ole pikem kui kuus tundi. Kui Te olete alla 18-aastane, on Teil aga õigus 30-minutilisele puhkepausile olles töötanud neli ja pool tundi.

Puhkused

Te peaksite saama aastas vähemalt 24 päeva palgalist puhkust (või sellele proportsionaalselt vastava osa, kui töötate osalise tööajaga või siis vähem, kui terve aasta). See suureneb 28-le päevale alates 1 aprillist 2009. Riiklikud puhkepäevad loetakse ettenähtud puhkusepäevade hulka. Et arvutada, kui palju puhkusepäevi Teil on õigus saada, korrutage Teie poolt nädalas töötatud päevade arv 4.8-ga (5.6-ga alates 1 aprillist 2009)

Mõned tööbürood on sellest mööda hiilinud öeldes, et Teie tunnitasu sisaldab juba puhkusetasu ning sellest lähtuvalt ei pea nad Teile eraldi puhkuse eest maksma. Nüüd on selline praktika seadusevastane. *Pidage silmas, et praktikad, millega Te olete varem harjunud, nagu näiteks 13. (või 14.) kuupalk ning puhkusetootus, ei ole Suurbritannias levinud.*

Töönädal

Teil on õigus töötada mitte rohkem kui keskmiselt 48 tundi ühes töönädalas. See piirmäär keskmise on arvatud 17-nädalase perioodi jaoks. Te võite sellest õigusest loobuda, kuid Teid ei tohi mingil moel selleks valikuks sundida, ning Te võite

ESTONIAN

igal ajal taas selle variandi valida, kuigi võib-olla peate Te siis ootama kuni kolm kuud kaitse saamiseks.

Öötöö

Tavalised öötöölised ei tohiks töötada mitte rohkem kui 8 tundi iga 24-tunnise perioodi jooksul. Tööaja Sätted (*Working Time Regulations*) lubavad üle 17-nädalase tööperioodi keskmist arvutada sama moodi, nagu nädalasi töötunde. Öötöölistel on õigus tasuta tervisekontrollile. Öötöö reeglite järgimisest ei ole võimalik loobuda.

Põllumandus

Kui töötate põllumajanduses, olete kaetud põllumajanduse palga ühenduse (Agricultural Wages Board) poolt. See seab töötasu määrad (mis võivad olla kõrgemad kui rahvuslik miinimumpalk), samuti tööaja, puhkuse ja ületunnitasu määrad. Edasise teabe saamiseks helistage Defra põllumajanduse palkade abitelefonil 0845 0000 134

Tervise ning ohutuse kaitse

Teie tööandjal on kohustus varustada Teid ohutu ning tervisliku töökeskkonnaga. See peab sisaldama endas ka Teie informeerimist töökohta puudutavatel tervise ning ohutuse teemadel. On olemas mitmeid erinevaid regulatsioone, mis kehtivad töökohtades, kus töötajatel on eriline risk.

Kaitse diskrimineerimise eest

Teil on õigus sellele, et teie agentuur või tööd andev firma ei kohtleks Teid vähem õiglaselt ning hästi kui teisi töötajaid lähtuvalt Teie east, soost, rassist, puudest, rasedusest, seksuaalsest suunitlusest ning religioonist või usulistest tõekspidamistest.

Ametühingu liikmelisus

Teil on õigus liituda ametühinguga. Te ei ole kohustatud oma tööandjat teavitama sellest, kas Te olete või ei ole ametühingu liige. Teid ei tohi diskrimineerida lähtuvalt ametühingu liikmeks olemisest.

Agentuuritöötajate eriõigused

Ei mingeid tasusid

- Tööagentuur ei saa nõuda Teilt tasu lihtsalt selle eest, et Teile leiti töö või Teid pandi kuhugi kirja.
- Tööagentuur ei saa nõuda, et Te ostaksite muid tooteid või teenuseid nagu CV kirjutamine, väljaõpe või treening või isiklikud kaitsevahendid, tingimusena saamaks tööagentuuri tööotsimisteenuseid.

Tööagentuurid on mõeldud selleks, et nad teeniksivad oma raha tööandjatelt, kes otsivad töötajaid, mitte nendelt, kes otsivad tööd.

Oma palga saamine

Agentuur ei saa Teilt nõuda maksmist ainuüksi selle pärast, et nemad ei ole saanud raha firmalt või organisatsioonilt, kus Teie töötasite, või kuna Te ei saa esitada allkirjastatud ajatabelit. Kui töödandev firma keeldub ajatabelit allkirjastamast, on see agentuuri vastutus teha kindlaks need tunnid, millal Te tegelikult töötasite. Nende eest peab saama Teile ka makstud.

Tingimuste kirjalik avaldus

Kui Te teete lepingu mõne agentuuriga, siis peate Te enne tööle asumist saama ka kirjaliku avalduse tingimuste kohta. Kee kehtib nii siis, kui agentuur otsib Teile ajutist tööd, kui ka Teile uue püsitöö leidmisel. Kui tingimuste suhtes on jõutud kokkuleppele ning need on ka kirjalikult kinnitatud, siis ei tohiks neid muuta ilma Teie nõusolekuta. Kõik kokkulepitud muutused tuleb kirjalikult kinnitada viie tööpäeva jooksul.

Kui agentuur leiab Teile ajutist tööd, siis peaks kirjalik kokkulepe sätestama:

- selle, kas Te olete agentuuri töövõtja või 'teenuste lepinguga' tööline. Tavaliselt olete te tööline (vaadake selle olulise erinevuse kohta ka leheküljelt 4);
- selle, et Teile makstakse kogu tehtud töö eest;

ESTONIAN

- kui palju peate Te endast ette teatama ning kui palju on Teil õigus saada etteteatamist töölepingu lõpetamiseks;
- Teile makstava tasu määr või miinimumtasu, mida agentuur ka põhjusega ootab, et Teile makstakse. See peab olema vähemalt keskmine tunnitasu lähtuvalt Rahvuslikust Miinimumpalga määrast;
- selle, kas Teile makstakse nädala või kuu kaupa;
- tasulise puhkuse pikkus. Enamikku agentuuride töötajaid kaitsevad Tööaja Sätted (*Working Time Regulations*) ning neil on õigus vähemalt neljale nädalale puhkusele aastas (vt. eelpool).

Tervis ning ohutus

Agentuuridel on kohustus selgitada välja kõik tervise ning ohutuse riskid, mis on teada palkajale ning ka meetmetest, mida on palkaja kasutanud vältimaks või ohjamaks neid riske.

Nad peavad kontrollima, et palkaja on läbi viinud tervise ning ohutuse riskianalüüsi ning kindlustama selle, et Teid on teavitatud eesootavast situatsioonist, enne, kui Teid organisatsiooni paigutatakse.

Töövõtjate lisaõigused

Kui Teil on 'töövõtja' juriidiline staatus, siis on teil ka spetsiaalsed õigused, kuid see võib tähendada, et Te peate töötama *katseajaga*. See tähendab, et õigused ei käivitu mitte esimesel tööpäeval, vaid alles pärast seda, kui Teil on olnud sama tööandja teatud aja jooksul. See osa sätestab töövõtjate lisaõigused ning selle, kui kaua Te peate neid ootama. Teil on samuti kõik eelpoolmainitud tööliste õigused.

Õigused alates esimest tööpäevast

- Teile tuleb anda kirjalik avaldus, mis näitab, kui palju Te teenite ning kõikidest mahaarvamistest, mis Teie sissetulekult tehakse. (See ei ole sama, mis tööleping, kuigi tööleping võib ka sisaldab seda informatsiooni.)
- Teil on õigus 52 nädalale raseduspuhkusele, isegi siis, kui Te olite rase juba tööle asudes.
- Teil on õigus võtta palgata erakorralist puhkust erakorralistel perekondlikel põhjustel.
- Te on õigus saada vaba aega arsti juures käimiseks, kui Te olete rase.
- Teil on teatud määrani kaitse vallandamise eest, k.a. rasedus, rikkumistest teatamine (*whistle-blowing*) ning ametühinguline tegevus.
- Teil on õigus mitte olla diskrimineeritud lähtuvalt teie soost, (kaasa arvatud rasedusest), teie rassist (kaasa arvatud lähtuvalt teie rahvusest või teie rahvuslikust päritolust), teie seksuaalsest suunitlusest, religioonist/uskumusest, east, mistahehes puudest või teie liikmelisusest ametühingus.
- Teil on õigus võtta kaasa kas ametühingu esindaja või kaastöötaja distsiplinaar- või töövaidlusprotseduuri kohtumisele.
- Teil on õigus, et teie tööandja tunnistaks teie ametühingut kui esindajat pidamaks läbirääkimisi teie töötingimuste üle, kui töötajate enamus seda soovib.
- Teil on õigus saada sama tasu kui teie vastassugupool, kes teeb sama või teiega võrdväärset tööd.
- Teil on õigus, et teie töötasust ei tehtaks mahaarvamisi (peale tulumaksu ning rahvusliku kindlustuse), kui Te ei ole nendega nõustunud.

ESTONIAN

- Te võite apelleerida lepingurikkumisele, kui teie tööandja vallandab Teid ilma piisava etteteatamisajata, või kui tööandja poolt rikutakse mõnda teist töölepingu sätet.
- kui Te maksate riikliku kindlustuse osamakseid, võite Te taotleda seadusejärgset tasustatavat haiguslehte, pärast seda, kui Te olete olnud töölt ära ning haige neli järjestikust päeva.

Õigused pärast ühte kuud

- Teile tuleb teada anda vähemalt nädal enne töölt vallandamist.
- Teile tuleb maksta, kui Teid ei lasta tööle meditsiinilistel põhjustel.
- Teile tuleb maksta palka, kui Teile tööd anda ei ole.

Õigused pärast kahte kuud

- Teil on õigus kirjalikule avaldusele töötingimustest, mis peavad sisaldama töötasu, töötunde, kus Teid tööle oodatakse, puhkusi ning teisi soodustusi nagu pensioniõigus. Kuigi selline kirjalik avaldus ei ole tööleping, on oluline, et Te omaks sellist kirjalikku avaldust, kuna seda on võimalik kasutada kohtus või töövaidluskohtus, kui peaks tekkima probleeme.

Õigused pärast kuut kuud

- Kui olete rase ja lapse oodatud sündimiseni on jäänud 15 nädalat on Teil õigus seadusejärgsele rasedustasule 39 nädala ulatuses.
- Te saate küsida paindlikke töötingimusi kui kasvatate alla 6 aastast last või alla 18 aastast puuetega last.
- Teil võib olla õigus saada kaks nädalat isaduspuhkust.

Õigused pärast ühte aastat

- Teil on õigus taotleda ebaõiglast vallandamist, kui teie tööandja vallandab Teid hea põhjuseta või kui Teile ei ole võimaldatud korraliku vallandamisprotseduuri läbimist. Teil on samuti õigus nõuda oma tööandjalt kirjalikku vallandamise põhjust.
- Teil võib olla võimalik küsida lapsevanema puhkust.

ESTONIAN

Õigused pärast kahte aastat

- Teil on õigus nõuda koondamistasu, kui Teie töö on lõppenud ning Teie asemele pole võetud kedagi seda tööd jätkama. Summa sõltub Teie vanusest, Teie palgast ning töötatud ajast.

oma õiguste maksmapanek: abi ja teave

Tööandjad eiravad teie õigusi mitmetel erinevatel põhjustel.

Mõnikord on see nii, kuna nad ei tunne oma kohustusi. Mõnikord teevad nad seda, kuna nad on alati niimoodi hakkama saanud, kuid taganevad, kui nendele väljakutse esitada. Kuid mõnikord seepärast, et nad kasutavad hirmutamist ning ekspluateerimist oma kasumi teenimisel.

Kõikide selles brošüüris kirjeldatud õiguste jaoks on olemas ka õiguslikud vahendid.

Kuid see ei tähenda alati, et see on kerge protsess. Sageli teeval halvad tööandjad oma seaduslikke õigusi nõudvatel töötajatel elu kibedaks. Kõike parem moodus on küsida nõu oma ametühingult või kui Te ei ole liige, siis otsida välja sobivaim enda ja oma kolleegide jaoks ning ühineda ja siis küsida nõu. Muul juhul konsulteerige nõustamisagentuuriga nagu *Citizens Advice Bureaux*.

Protsessi alustamine töövaidluskohtus

Töövaidluskohtud on spetsiaalsed kohud, mis tegelevad töötamisega seotud probleemidega. Need on rohkem mitte-ametlikud, kui tavalised seaduslikud kohtud. Mõnikord kaasatakse sinna ka juriste, kuid mitmetel selgetel juhtudel kasutavad inimesed kas ametühingu ametnikke, kedagi nõustamisagentuurist või esindavad oma juhtumit ise.

Kuigi mitmed inimesed on ennast ise edukalt esindanud, ei ole see meie soovitus. Muudatused protseduurides, mis viidi sisse aastal 2004, on kahjuks teinud asjad keerlisemaks ja segasemaks. Kui arvate, et Teil asi mida tuleks edasi ajada, kontakteeruge pigem oma ametühinguga, kui Te ei ole liige, siis otsige nõu, kuidas edasi toimida.

On oluline aru saada, et enamus kaebusi tuleb esitada kolme kalendrikuu jooksul alates vastava sündmuse toimumisest. Seda perioodi pikendatakse kuue kuuni, kui tegu on koondamisjuhtumitega.

Rohkem abi ja informatsiooni

On olemas terve rida organisatsioone, mis oskavad Teid aidata oma nõu ja jõuga. Mõned nendest on valitsusasutused, mis seisavad teatud konkreetsete õiguste eest, mõned on valitsusvälised organisatsioonid, kus osatakse samuti väga paljude probleemide ning küsimuste korral anda nõu ja informatsiooni.

Kodanike Nõustamisbüroo (*Citizens Advice Bureau - CAB*)

Enamustes linnades on oma CAB. Kodanike Nõustamisbüroo pakub teenust tasuta, konfidentsiaalse, erapooletu ning sõltumatu nõustamise näol. Kodanike Nõustamisbüroo aitab lahendada ligi kuut miljonit uut juhtumit igal aastal, mis puudutavad inimeste elu keskseid teemasid nagu võla- ning tarbijakaitse probleemid, abirahad ning toetused, eluasemed, juriidilised probleemid, töötamine ning immigratsioon. Sealsed nõuandjad oskavad abistada formularide ning blankettide täitmisel, kirjade kirjutamisel, pidada läbirääkimisi võlausaldajatega ning esindada oma kliente kohtus või töövaidluskohtus.

Kõige lähemal asuva CAB'i leiad sa internetist aadressil www.citizensadvice.org.uk või telefoniraamatust.

Tööagentuuri Standardite Inspektsioon (*Employment Agency Standards Inspectorate*)

Kui Te töötate agentuurile, mis kohtleb Teid halvast ning Teil on tunne, et võidakse rikkuda seadusi, võite Te pöörduda valitsusameti poole, mis reguleerib selliste tööbüroode tööd.

Telefon: 0845 955 5105.

Tööhõive ning Personaliotsingu Liit (*Recruitment and Employment Confederation - REC*)

Mõned agentuurid (enamasti paremad) on REC'i liikmed, mis sätestab ka oma liikmete standardid. Kui Teie agentuuril on kontorites või dokumentatsioonil REC'i sümbol, siis võite Te oma kaebuse esitada otse REC'i, kui Te arvate, et tegu on tööseaduse rikkumisega.

ESTONIAN

Telefon: 020 7462 3260

Tervise ning Ohutuse Järelvalve
(Health and Safety Executive - HSE)

HSE annab informatsiooni ning nõu tervist ning ohutust puudutavates küsimustes.

Telefon: 08701 545 500 (8:00 kuni 18:00)

Rahvuslik Miinimumpalga Abinumber
(National Minimum Wage Helpline)

T: 0845 600 0678

Nõustav, Lepitav ning Arbitraaži Abi
(Advisory, Conciliation and Arbitration Service - ACAS)

ACAS on avalik organisatsioon, mis edendab häid töösuhteid. Nende rahvuslik abinumber vastab nii tööd puudutavatele küsimustele ning annab ka üldnõu tööandjate ning töövõtjate õiguste kohta.

Telefon: 08457 47 47 47 (9:00 kuni 16:30)

Töövaidluskohtu Nõustamisnumber
(Employment Tribunal Service Enquiry Line)

Informatsioon kaebuse esitamise ning kohtu protseduuride kohta

Telefon: 08457 959 775

Kui Te arvate, et Teie probleemil võib olla diskrimineeriv aspekt, siis võib järgnev Teile abiks olla:

Võrdõiguslikkuse ja Inimõiguste Komisjon
(Equality and Human Rights Commission - EHRC)

EHRC ülesandeks on rakendada diskrimineerimise vastast seadustikku ning edendada võrdõiguslikkust soo, rassi, puuete, seksuaalsete suundumuste, religiooni/uskumuste ja ea suhtes ning inimõigusi.

ESTONIAN

Edasise info jaoks vaadake: www.equalityhumanrights.com

Ametühingud täna –

Sinu sõber töö juures

Ametühingute Kongress *TUC* annab välja valikut tasuta brošüüre erinevatest tööõigustest, mida me oleme käesolevas infobrošüüris vaid põgusalt kirjeldanud. Neid on võimalik tasuta saada *TUC* Tunne Oma Õigusi abinumbrikt (*Know Your Rights helpline*) **0870 600 4 882**. *TUC* töömaailma veebileht **www.worksmart.org.uk** sisaldab samuti üksikasjalikku informatsiooni tööõiguste, -tervise ning -ohutuse kohta.

Igaühel on õigus liituda ametühinguga – see maksab vähem, kui Te arvate ning teie ülemus ei pea teadma, kas Te otsustate liituda. Ametühingu liikmeks olemise tasu on keskmiselt £1.50 nädalas osalise töökoormusega töötajatele ning £2.50 täiskohaga töötajatele.

Ametühinguga liitudes on Teil võimalus seista oma õiguste eest ning parandada neid. Teie ülemus ei pea teadma, et Te olete ametühingu liiga ning kõike, mida Te räägite ametühingu esindajale, käsitletakse kui konfidentsiaalset informatsiooni.

Paljudes tööpaikades Suurbritannias on pikkade traditsioonidega ametühingud. Kui puuduvad ametühingu liikmed organisatsioonis, kus Teie töötate, võib ametühing teid siiski aidata tahta – eriti kui teid, kellel on samad probleemid, on palju ning Te soovite üheskoos neid ka lahendada.

Parem palk

Parimad bossid istuvad maha ja lepivad kokku õiglased tingimused. Ametühingud on demokraatlikud organisatsioonid, mis annavad töötavatele inimestele tugeva hääle töökohas.

ESTONIAN

Koolitus

Ametühingud saavad Teid aidata, et saaksite kursuse või koolituse mida vajate, et tõsta oma kvalifikatsiooni. Ametühingu toetusega saab see teoks.

Tervishoid

Kõik meist on töötanud kohtades, kus ülemus püüab lihtsamalt läbi saada ja kokku hoida: ametühingu tervisekaitse ja tööohutuse esindatel on võim sundida tööandjaid oma töötajaid kaitsma.

Võimalused

Ametühingud võitlevad diskrimineerimisega ja püüavad võita võimalusi kõigi jaoks.

Õigus

Ametühingu abiga saate Te kätte võita samad õigused nagu on kõigil teistel vaatamata sellele, kui palju tunde Te töötate. Juhul kui Teid mõnitatakse, diskrimineeritakse või vallandatakse, on ametühing tõenäoliselt Teie parim abiline.

Leidmaks informatsiooni liitumise kohta ning sellest, milline oleks Teile liitumiseks õige ametühing, helistage Ametühingute Kongressi *TUC* Tunne Oma Õigusi infotelefonil **0870 600 4 882** või külastage veebilehte **www.workSMART.org.uk/unionfinder**.

ESTONIAN

TEISED KEELED

English

If you would like a copy of this leaflet in one of the languages below, write or e-mail to the address at the end, giving your name, address and the language you require.

Hungarian

Ha ennek az anyagnak egy magyar nyelvű példányát szeretné megkapni, kérjük, hogy az alábbi címre küldje el levélben vagy elektronikus levélben (E-mail) nevét, címét, valamint az anyag kívánt nyelvét.

Estonian

Eestikeelse voldiku saamiseks, palun saatke E-post või kirjutage alloleval aadressil, lisades oma nime, aadressi ning keele, milles voldikut soovite.

Czech

Pokud máte zájem o českou verzi tohoto letáku, napište nám nebo zašlete email na ní_e uvedenou adresu, udejte své jméno, adresu a jazyk, ve kterém tento leták po_adujete.

Latvian

Ja velaties sanemt šo brošuru latviešu valoda, ludzu rakstiet vai sutiet e-pastu uz zemak mineto adresi, noradot savu vardu, adresi un attiecigo valodu.

Lithuanian

Jeį Jums reikalinga ši brošiura lietuvių kalba, atsiuskite paštą arba e-paštą paraiška, nurodant vardą, pavardę, adresą ir pageidaujama kalbą.

Slovak

Keď si prajete výtlačok tejto bro_úry v slovenčine, napíšte nám alebo nám pošlite odkaz elektronickou poštou na adresu uvedenú ni_šie a udajte Vaše meno, adresu a jazyk, v ktorom si výtlačok _eláte dodat.

Polish

Aby otrzymać kopię tej ulotki w języku polskim, proszę napisać lub skontaktować się przez pocztę komputerową, używając poniżej podanego adresu, i podać swoje nazwisko, adres i wymagany język tłumaczenia.

TUC

**TUC Migrant Workers Project
Trades Union Congress
Congress House
Great Russell Street
London WC1B 3LS
e-post: ctp@tuc.org.uk**

www.tuc.org.uk

Välja antud novembris 2008